

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 18 juni 2014

Mål nr

T 2878-12

KLAGANDE

Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ)

Ombud: Advokat SA

MOTPART

SL

Ombud: Advokat GÅ

SAKEN

Skadestånd

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges dom 2012-05-23 i mål T 2595-11

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att det förhållandet att Shyam-lånet inte medförde någon utbetalning utan endast en minskning av tidigare krediter till Windsor Communications AB inte innebär att Skandinaviska Enskilda Banken AB:s skadeståndsanspråk mot SL inte kan bifallas.

Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd i den del målet har förklarats vilande, undanröjer hovrättens dom och återförvisar målet till hovrätten för sådan förnyad prövning som föranleds av Högsta domstolens dom.

Frågan om rättegångskostnader i Högsta domstolen ska prövas i hovrätten i samband med målet efter dess återupptagande.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ) har yrkat att Högsta domstolen bifaller bankens talan. SEB har vidare yrkat att Högsta domstolen befriar banken från skyldigheten att ersätta SL för hans rättegångskostnad i tingsrätten och hovrätten samt tillerkänner banken ersättning för dess rättegångskostnader där.

SL har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i frågan om det förhållandet att Shyam-lånet inte medförde någon utbetalning utan endast en minskning av tidigare krediter till Windsor Communications AB innebär att SEB:s skadeståndsanspråk mot SL inte kan bifallas. Frågan om prövningstillstånd rörande målet i övrigt har förklarats vilande.

DOMSKÄL

Bakgrund m.m.

1. SL dömdes av hovrätten för Västra Sverige för bl.a. grovt bedrägeri. Även två andra personer, FS och N-EJ, dömdes för grov ekonomisk brottslighet. Brottsligheten hade anknytning till bolaget Windsor. Bolaget hade till en

början bedrivit en lönsam verksamhet. Av olika anledningar uppstod likviditetsproblem som löstes med lån från SEB och övertrassering av Windsors dollarkonto i banken.

2. Det bedrägeribrott som SL dömdes för bestod i att han, tillsammans med FS, hade vilselett SEB att i juni 2002 lämna ett lån till Windsor om 5,760 miljoner USD. Även N-EJ dömdes för ekonomisk brottslighet i samband med långivningen. Utbetalning av lånet skedde genom kreditering av Windsors dollarkonto. Till grund för långivningen låg ett osant köpekontrakt med Shyam Telecom Limited avseende en försäljning av begagnad utrustning för mobiltelefonstillverkning. Kontraktsumman var 10 miljoner USD.
3. Shyam-lånet användes i sin helhet för att lösa redan förfallna skulder – lån och övertrasseringar – i Windsor som också hade tillkommit på grundval av osanna handlingar. FS och N-EJ har dömts för bedrägeri respektive trolöshet mot huvudman i samband med de lånen.
4. Windsor försattes i konkurs i mars 2003. Banken fick ingen utdelning på sin fordran.
5. SEB förde inledningsvis sin skadeståndstalan mot de tre åtalade i brottmålet. Sedan handläggningen av skadeståndsanspråken avskilts från brottmålet biföll tingsrätten i en deldom käromålet mot FS och N-EJ i enlighet med deras medgivanden.
6. SEB har yrkat att SL ska förpliktas att betala 27 891 000 kr jämte ränta, till viss del solidariskt med FS och N-EJ. SEB har angett att banken har satt ned sitt anspråk med hänsyn till att banken har varit medvållande till sin skada.
7. SL har som grund för sitt bestridande, såvitt avser vad Högsta domstolen nu ska pröva, i huvudsak anfört att SEB inte led någon skada till följd av Shyam-lånet. Banken betalade inte ut några pengar med anledning av lånet och banken försattes inte i en sämre ekonomisk situation genom lånet.

Frågan i målet

8. Frågan i målet är huruvida den omständigheten att utlåningen inte orsakade någon förändring av bankens förmögenhetsställning innebär att skadestånd på grund av bedrägeribrottet inte kan utgå.

Skada i bedrägeribestämmelsens respektive 2 kap. 2 § skadeståndslagens mening

9. Enligt 9 kap. 1 § första stycket brottsbalken döms den som medelst vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet, som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den vilseledd eller någon i vars ställe denne är, för bedrägeri. Av 2 kap. 2 § skadeståndslagen framgår att den som vållar ren förmögenhetsskada genom brott ska ersätta skadan. Med ren förmögenhetsskada avses enligt 1 kap. 2 § skadeståndslagen sådan ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider person- eller sakskada.

10. Av förarbetena till bedrägeribestämmelsen (NJA II 1942 s. 217 ff.) framgår bl.a. följande. Frågan om en sådan förmögenhetsöverföring har skett som förutsätts för ansvar för bedrägeri ska bedömas med utgångspunkt från förhållandena vid den aktuella dispositionen, och man behöver inte avvakta händelseförloppets slutliga utveckling (s. 391). Eftersom enligt en ekonomisk bedömning redan en beaktansvärd fara för slutlig förlust har till följd att förmögenhetsställningen försämras, uppfylls skaderekvisitet i och med att dispositionen utsätter den vilseleddes förmögenhet för en så beskaffad fara för slutlig förlust (s. 329).

11. När det däremot gäller rätten till skadestånd på grund av ett förmögenhetsbrott förutsätts att en skada har uppstått som en följd av brottet. Redan risken för en förmögenhetsskada är i regel inte tillräcklig. En beaktansvärd risk för en förmögenhetsskada skulle således kunna medföra ett straffrättsligt

ansvar för gärningsmannen men, om risken aldrig förverkligas, att denne normalt inte kan åläggas ett civilrättsligt skadeståndsansvar. Frågan om risken för förmögenhetsskada har förverkligats, och ett skadeståndsansvar därför har inträtt, avser ett faktiskt förhållande som kan behöva bli föremål för bevisning.

Högsta domstolens bedömning i detta fall

12. Tingsrätten ogillade käromålet på den grunden att domstolen ansåg att SEB redan före Shyam-lånet hade drabbats av en skada motsvarande lånebeloppet och att samma skada bestod även efter krediteringen. Hovrätten har fastställt tingsrättens dom.

13. När Windsor fick Shyam-lånet användes likviden för att lösa de skulder bolaget hade till SEB för lån och övertrasseringar. Transaktionen innebar att bankens risk för förlust avseende dessa fordringar på Windsor eliminerades i och med att de betalades. Transaktionen saknade dock betydelse för straffansvaret för de bedrägerier och den trolöshet mot huvudman som FS och N-EJ dömts för med avseende på de skulder som löstes, eftersom domstolarna fann att en beaktansvärd risk för förmögenhetsförlust hade uppkommit redan genom de brott som innebar att lånen lämnades.

14. Sedan de gamla skulderna betalats hade banken däremot en ny fordran på Windsor grundad på beslutet om och utbetalningen av Shyam-lånet. Sedan Windsor försattes i konkurs har konstaterats att SEB inte har fått betalt för denna fordran.

15. Det nu anförda innebär visserligen att SEB i företagsekonomisk mening inte hamnade i en sämre förmögenhetsställning genom att bevilja Shyam-lånet. Storleken på bankens risk påverkades inte heller. Däremot var det bl.a. Shyam-lånet som vid konkursen utestod obetalt och som därför medförde en ekonomisk förlust för SEB. Redan att de tidigare lånen betalades ut och att

övertrasseringarna godtogs innebar således inte någon skada för SEB i skadeståndsrättslig mening.

16. Vid ett vilseledande som har inneburit att ett avtal har träffats kan värdet av motprestationen medföra att någon skada inte kan anses ha orsakats av vilseledandet. Shyam-lånet innebar att SEB fick en ny fordran på Windsor. Att transaktionen innebar att andra skulder som Windsor hade till SEB samtidigt infriades utgjorde emellertid inte någon motprestation från Windsors sida med avseende på Shyam-lånet.

17. Shyam-lånet medförde inte någon utbetalning utan endast en minskning av tidigare krediter till Windsor. Den omständigheten innebär inte att SEB:s skadeståndsanspråk mot SL inte kan bifallas. Högsta domstolens ställningstagande medför att det finns anledning att meddela prövningstillstånd i målet även i de delar där frågan om prövningstillstånd har förklarats vilande. Det bör ankomma på hovrätten att pröva dessa frågor. Hovrättens dom bör därför undanröjas och målet återförvisas till hovrätten för fortsatt behandling.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Marianne Lundius, Kerstin Calissendorff (referent), Johnny Herre, Agneta Bäcklund och Svante O. Johansson
Föredragande justitiesekreterare: Hanna Borén